ՏԵՏՐ ՎԵՅԵՐՈՐԴ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. — Լուսին, առ Վսեմաշուք Օհան Էֆէնտի Պաղտատլեան. — Աղջկան մը օրագիրը. — Գալուստ Տէմիրճիպաշեան.—Շնորհաւոր. — Ազդ։

ԱՒ ՎՍԵՄԱՇՈՒԿ

ՕՀԱՆ ԷՖԷՆՏԻ ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ

ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ

Ի ՊԵՐԱ

Վսեմաշուք Տէր եւ պատուական բարեկամ,

Երէկ ձեռագիրներուս ծրարն երբ կը խառնէի, ի մէջ այլոց՝ բանաստեղծութիւն մը գտայ հոն Լուսինի վերնագրեալ։ Կը համարձակիմ ձօնել զայն Ձեզ՝ ոչ իրրեւ Ձեր վսեմութեան լիովին արժանի քերթուած, այլ զի գրած եմ այդ տաղն ի տան ամենասիրելի մօրաքեռս, որ դուստրն՝ «համեստափայլ ու չնորհագեղ» ի համայնից կոչեցեալ ՎԻՐԻԳՆԻԱ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ՝ *Ձեր խօսեցեալն է եւ վաղ պիտի լինի Ձեր կենաց ընկերուհին։ Զոյգ է ոտանաւորս, որպէս զոյգ պիտ՝ըլլաք Դուք։ Համանման՝ այդ տաղիցդ հանգոյն, համասիրտ եւս էք Դուք։ Լինէ՛ք եւ համակենցաղ յաւէտ։*

Ձերդ

Ե. ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

ԼՈՒՍԻՆ

Երէկ գիշեր, գիտէ՞ս, Մայ Մա՛ն,
Ունէի մի գրացի վայրուն.
Մի գրացուհի գիրուկ, քաղցրիկ,
Որ ընդունէց զիս գիրգ յիւր գիրկ։

Ըսաւ թէ ինձ, ինձ ըսպասէր
Երկայն, երկայն ժամուց ի վեր.
Յարգարած էր զիմ անկողին,
Ուր հեղոյր լոյս, — լո՛յս եւ հոգին.

Զուներէր նէ մազ եւ ոչ ատամն,
Այլ իւր գեղոյն չը կայ նըմանն.
Անոտաք՝ քայլէր, անթեւ՝ գըրկէր,
Անճայն՝ խօսէր. — էա՛կ, պատկե՛ր։

Նըմա չէր ուներն, այլ ժըմրէր, ո՛հ,
Երբ հըծծէր չուրթն իմ բանս սիրոյ.
Մերթ զիւր գիսակ ծածկէր նուրբ քողդ,
Այլ էր մի՛շտ լոյս, անըսպառ շողդ։

Ցորժամ անոի էի մանկիկ,
Դըրացուհիս ուներ նոյն տիք. —
Չի վաղուց ինձ ծանօթ է նայ.
Որրանիս լոյս տայր՝ աչքն իմ վրայ։

Այլ չը գիտեմ... ունի՛ մի վէր,
Չի մերթ նիհար է՝ նման եղջեր.
Մերթ ալ տեսնես զայն գէր, կըլոր.
Մեծ մօրս հանգոյն, այլ մի՛շտ աղուոր։

Աղքատաց նա կոչուի լապտեր,
Այլ դըղեկաց ինչ ճոխ պատեր

Լուսաւորէ, ինչ գանձեր նայ
Ցոյց՝ աննախանձ՝ իչխանաց տայ։

Գերեզմանաց պահապան ալ
Անուանեն զայն։ Ոմանք «մեռեալ»
Ասեն «չըրջի, լոյսն իւր՝ յայլմէ։»
Չի՛ փոյթ. բիւրուց նա լոյս բաշխէ։

Սէրն առաջին է քերթողաց.
Սյլ երբ տեսնէ թեւ ի թեւ յած
Բանաստեղծ մ'ու կոյս սիրանոյշ,
Չը գչարի բնաւ, հայի՛ անոյշ։

Լալտեր հիգաց, չիրմաց պահտէր,
Դըշխոյ ցայգուց, քերթողաց սէր,
Ի՛նչ ալ կոչուի, ձեւ ինչ առնու,
Չըգէ զաչս յինքն, երկնից ուրու։

Ո՛ դրացուհիս, յաւէրժ իմ սէրս,
Ճանչեն համայնք, սիրեն ըզքեզ.
Ժըլտո՛ւն, բոլոր պատանեաց այլ
Ժամադրութիւն ատս, գեղափա՛յլ։

Այլ զքեզ ոչ մին ուխտադըրուժ,
Ո՛վ հրաշալի դու սիրանոյշ,
Կոչէ... ։ Ցորժամ այգուն զարթեայ,
Տեսայ զքեզ՝ միշտ աչքդ իմ վերայ։

Երէկ գիշեր, գիտե՞ս, եղե՛ւ,
Ուննէի հընգետասնօրեայ
Մի դրացուհի գեղապայծառ,
Պատուհանէս հեչտ ներս մըտնար։

«Վերջալուսէն ի վեր,» ըսաւ,
«Թեղ աստ մընամ, անձկա՛ւ, անձկա՛ւ.
«Փոխարկած եմ ի լուսոյ լիճ
«Խուցդ եւ ի մեղր ըզքո մահիճ:

Ճերմակ ակռայ կամ հեր ոսկի
Զուներ, այլ գեղն՝ հըրաշալի.
Անոտք անթեւ հա՛ւ լուսաբեր,
Թայլեր, թըռչէր, երգէր, սիրէր:

Զուներ ականջ, էր հասակ աչք,
Այլ քալ լըսեր գիմ սիրոյ բանք:
Զեռք մ՚անձանօթ գո՛ւր եւս ընդ եւս
Ծածկեր գիւր դէմք. փայլեր յաւէտ:

Երբ դեռ ի գիրկս իմ մօրն էի,
Նոյն դէմքն ունէր իմ դրացուհի. —
Զի վաղուց ես ճանաչեմ զայն.
Մանկանց զայն ցոյց տան մարք համայն:

Այլ ախտ մ՚ունի կամ վի՛շտ թագուն.
Հիւծի նա մերթ, լինի տըժգոյն:
Ի՛ ահա նորէն գիրնայ, փայլի,
Համայն չոզից, գեղոց հայլի:

Կոչուի կանթեղ աղքատիկ տան.
Այլ յիւր ի լոյս մեղմատատան
Ի՛նչ սըխրալի գործք կատարուին
Ցատարանս անդ վեհ իշխանին:

Աւերակաց, տասլանին թ-ոց
Ի պահասլանն՝ ըստ քերթ-ողաց:
Գիտուն՛ք մեռեալ վճռեն զանի.
Այնմ ընծայէ ոամիկն հոգի:

Բանաստեղծից է առաջին
Նա սիրուհին, ուստ ներշընչին։
Այլ երբ յարինք աղջկան մ'ատա,
Ոչ եմք՝ յիւր աչս՝ եղեալ յուրատա։

Պահպան չիրմաց, ճըրագ հիւղից,
Երկնից դըշխոյ, սըրտից մագնիս,
Ի'նչ ձեւ եւ ի'նչ առնու անուն,
Զըգէ յերկինս զաչս, զսիրտս համբուն։

Ո՛ դրացուհիս ցայգուն, էիր
Երէկ գիշեր մըտերմիս հիւր։
Զերիտասարդս համհատասո՞ր
Սիրե՞ս, ո՛ կոյս դու լուսաւառդ։

Այլ եւ համայնք հաւատարիմ,
Զարմանասքանչ սիրուհի՛դ իմ,
Համարին զքեզ։ Ո՛ ըլսդ աղուս,
Զարթեայ, քաղցր լինէ հայելիդ դուս։

ԱՂՋԿԱՆ ՄԸ ՕՐԱԳԻՐԸ

ՍԷԼԱՄԼԸԳ

20 Նոյեմբեր. — Ուրբաթ է այսօր. Սեպտեմբեր կայ։ Անգամ մը գտնուած եմ այդ վեհ հանդիսին։ Երբեք կեանքս մէջ չեմ յիշեր այնքան լուսապայծառ օր մը տեսած ըլլալ։ Ուրերն ու սրտանները կը բիւրապատկէին արեգական լոյսն. եւ աղաւնեակք ալ հեւ ի հեւ՝ երկնից եւ երկրի մէջտեղ գոհ բաներներ էին լուսաթեւ։ Ա՛հ, Պէշիկթա՛շ...։ Ցիտաճիները ծիածան մը կը կազմէին փառիշահին շուրջ. չարժուն, թրթռուն, բարբառուն ծիածան, երկնից ծիածանէն ալ գունագեղ գունահարուստ.

քանզի այս ծիածանին մէջ սեւ գոյնն ալ կայ. սեւ աչքն՝ որ կը չողայ, որ զերկինս երկրայնոց մոռցնել կու տայ՝ պահիկ մը կամ յաւիտեան... : Եւ այդ բիւր աչքերը թրքուհեաց, եւ այդ բիւր թեւերը տատրակաց՝ կը վառին ու կը չարժին միակ էակի մը համար, որ տէրն է տիեզերաց գեղեցկագոյն աչխարհին, որ վեհապետն է տիեզերաց գեղեցկագոյն ցեղին: Բոլոր չրթունք ու բոլոր բազուկք հաւատացելոց՝ կը բացուին ու կը բարձրանան միահաղոյն, յօրհնութիւն նորին՝ որ յերկրի կը վոխանորդէ երկնից գերագոյն թագաւորին: Արդարեւ վսեմ է այս ամենայն:

Սկսամըգէն վերադարձիս՝ Նուրանիային աչացը մէջ գտայ բոլոր անուրջներն այն սեւ աչաց ու բոլոր ճախրանքներն այն սպիտակ թեւոց:

ՇԱՒԻՂ. ՎԵՐՋԱԼՈՅՍԸ

21 Նոյեմ. — Ինչ գեղեցիկ գեղապայծառ օր աչնան: Բոլոր ղգայարանքներս ագահօրէն բացած, կը ջանամ լափել յանյագս ինչ որ լոյս կայ դեռ բնութեան մէջ եւ ինչ որ բոյր, ինչ որ երգ եւ ինչ որ ոգի, ինչ որ ներդաշնակութիւն, եւ ինչ որ մելամաղձութիւն... : Այդ հսկայ ծառը՝ ասկայն՝ կը տիրէ հորիզոնին, եւ ուշս կը գրաւէ: Կորոյս իր տերեւոց մեծագոյն մասն. եւ ինչ որ կը մնայ՝ ժժգոյն է այն ու դողդոջուն: Վաղիւ այդ մնացածն ալ պիտի թափի, հողին գոյնը պիտ՝ առնու, ու հողմն պիտի լինի հանգոյն: Այլ հսկայ ծառն յաւէտ պիտի տիրէ հորիզոնին, պիտի մնայ այն յաւէտ վեհափառ: Ո՛չ ասլաքէն դիւցազն մ՛է եւ նա: Ո՛չ ապաքէն երկար ամեր ապրած, երկար պատերազմներ պատերազմած, տաժանելով տաժանած

է, այլ եւ նուաճած է տարերքն եւ յօգուտ իւր զայնս ի կիր արկած։ Ո՛վ պիտի պատմէ իր դիւցազներգութիւնն։ — Հունտ մ՛էր փոքրիկ. հազիւ գոյութիւն ունէր, հազիւ տեղ մը կը գրաւէր։ Դիպուածը կամ մարդն հողին մէջ դրաւ զայն։ Հողին տակ, խաւարին մէջ, բոլոր հակընդդէմ զօրութեանց հետ մարտնչեցաւ մանրիկ հունտն, որ այդ մարտին մէջ ոյժով ու ծաւալով մեծացաւ, իր չուրջ ու վար ու վեր տարածուեցաւ, եւ հուսկ ապա երկրագունտին երեսն երեւցաւ՝ ապշած եւ սքանչացած։ Այստեղ խնդագին՝ ի տես արեգակին. տենչայր թիւռ առնուլ դէպ յերկինս, դէպ յաղբերակունս լուսոյն, ում ծարաւի էր՝ պիտ՝ ըսէի իր հոգին։ Այլ բնութիւնն նմա պարգեւած չէր թեւ՝ որպէս օդաչու թռչնեակին. իրր թէ վրէժ լուծելու համար տունկն իր այս նուաստութենէն, երկնից ճառագայթը գերեց գրաւեց եւ զայն իւրացուց լիովին։ Ոտքերն հողին տակ, մէջքը մթնոլորտին մէջ, գլուխն արեգական դէմ, անշուք աննշմարելի հունտն ահա անհատութիւն մ՛ու կացութիւն ունեցաւ, զօրութիւն մ՛եղաւ։ Այլ ի՞նչպէս։ Աշխատեցաւ ցայգ եւ ցերեկ, մարտնչեցաւ, եւ հողն եւ օդն եւ արեւն, այո՛, ծառայեցուց իր կեցութեան եւ իր զարգացման։ Հողին մէջ, բնակայծքարն ամբութիւն առաւ իր բունին, իր ցօղունին. երկաթն՝ այն մթին մեռաղն՝ իր տերեւոց գոյն առաւ ու փայլ. եւ այլեւայլ աղերն օգնեցին իր խոլիկնեբուն հիւսուածոյն։ Հովէն արհամարհեալ, տունկն արհամարեց հովիւ իր կարգին. մթնոլորտին մէջ իր թագաւորութիւնը տարածեց գամ՛քան զգամ. հետզհետէ բազմապատկեց իր տերեւներն՝ որք արփւոյն

չողից ներքեւ թուէին լինել տուընջեան աստղեր. տերեւք անուն խնդրեցին օդոյն՝ մինչ արմատք հողին մէջ, եւ քաղեցին օդոյն մէջ բնածը-խային թթուուտի ձեւոյն տակ դումարուած բնածուխն: Իր խղճմտերուն խորհրդաւոր գործանոցին մէջ ներմոյծ ծառն արմենի ճաճանչներն, եւ զայնս հարկադրեց աշխատիլ ի վերածումն բնածխային հոսանուտին, որ բնածուխը պիտի յօրինէր իր հիւսուածոց թելն: Այսպէս հող՝ եւ ինչ որ ջուրք եւ աղք եւ հանքք կան ու կ'եռան հողին մէջ, այսպէս օդ՝ եւ ինչ որ տարերք ու գործարանաւոր մարմնոց մասունք ու զօրութիւնք կան ու կը գոռան օդոյն մէջ, այսպէս չող՝ եւ ինչ որ ոդի եւ պայծառութիւն եւ առողջութիւն կան ու կը թրթռան չողոյն մէջ, ծառն աշխատեցաւ իւրացնել այդ ամենն. որքան աճեցաւ, որքան տարածուեցաւ, որքան բարձրացաւ, այնքան ընդդիմութեանց հանդիպեցաւ. այլ մարտնչեցաւ, դարձեալ մարտնչեցաւ, միշտ մարտնչեցաւ ծառն, եւ այսպէս եղաւ այն դիւցազնն, որ կը տիրէ հորիզոնին, որ մեզ զմայլում կ'ազդէ, որ կ'ընծայէ իր տերեւներն հողին որպէս զի իրրեւ պարարտութիւն անոր ծառայէ կամ ղեղագործին որպէս զի զայնս ի դեղահատ կամ ի բուսաջուր վերածէ, որ կը ձոնէ թարմ պտուղը մեր սեղանին եւ չոր ոստերը մեր վառարանին:

Նոյն օր, երեկոյ. — Իրիկուան դէմ դուրս եկայ, առանձին: Պողոտային վրայ յառաջացայ, յառաջացայ, այնքան որ ուրիշ թաղի մը սահմանին վրայ գիս գտայ: Կեցայ. Կեսարի յանդգնութիւնը չունեցայ, սահմանը չանցայ: Բայց օր մը, օր մը

պիտ՝ անցնիմ օր մը տուն էն պիտի մեկնիմ, հօր-մէս ու մօրմէս պիտի բաժնուիմ, փնտռելու համար չը գիտեմ ի՞նչ կամ չը գիտեմ ո՞վ... — Ճանա-պարհին վրայ քանի՛ տեղ կանգ առի, ոչ յոգնու-թենէ, այլ որպէս զի լաւ եւս դիտեմ մայրամուտ արեգակն։ Աչունը՝ վերջ տարուոյն՝ ունի տխրագոյն ու սխրագոյն արշալոյսներն. եւ, հոգւոյս համար չը կայ գաղցրագոյն հաճոյք մը քան հայիլ լուսոյն զոր Նոյեմբերի արեւն իր ետին կը ձգէ։ Եւ այն լոյսն հոգւոյս կը խօսի։ Հոգւոյս խօսեցաւ վերջա-լոյսն եւ ըսաւ. «Փոքր միւս եւս եւ ես ալ պի-տի հեռանամ տեսանելի երկինքէն։ Պիտի գնամ այն անճառ աշխարհներն՝ ուր արարչութեան սկիզբէն ի վեր գնացին բոլոր լոյսերն, աշնայնոյ բոլոր վերջալոյսներն։ Այգուն երեւցայ թէեւ հորի-զոնին վրայ... սակայն այս պահուս՝ ուր արեւն հե-ռացաւ եւ ստուերք կը մտնեն՝ այս պահուս եմ վերջալոյս յաւէտ քան երբեք։ Եւ այս պահուս՝ ուր դուն միայնակ կաս յերկրի եւ ես միայնակ յերկինի՝ սէրս առ քեզ բորբոքած է յաւէտ քան երբեք...։ Զքեզ կը սիրեմ, Մելանիա... ոչ ապաքէն եւ դուն կը սիրես զիս գեր ի վեր քան զամենայն...։ Երբ սեւ խիտ երկայն գիսակդ չրջանակէ լուսաւորր իմ այս անգոյտ մարմինս անպարագրելի, գերա-զանց պիտի հանդիսանամ ես քան բոլոր լուսաւոր մարմիններն յաւիտենից աշխարհին, եւ երկրպա-գեալ պիտի պաշտեմ հզօր Աստուծմէն յեսոյ՝ ո-րուն համայն սիրեզերք կ'երկրպագանէն ու պիտի երկրպագանեն յաւիտեան։ Ա՛հ, մի դիմագրեր... մի մերժեր ինձ, Մելանիա...։» — Եւ ահա կուռքի մը մէջէն լսուած ծանօթ սրատոչդեցիկ ձայն մը

սթափեցուց զիս։ Մագնիսած էր զիս վերջալոյսն եւ չը կրցայ յետս դառնալ։ Որո՞ւն ձայնն էր այն։ Կառքին մէջէն ո՞վ էր որ կը ձայնէր, ո՞վ էր որ կը հարցնէր։ «Սա Մելանիան չէ՞։» Գիտեմ ով էր...։ Կեանքն իրեն համար իրականութիւն եղաւ, այլ երազն երազ մնաց միշտ։ Եւ իր քնարերգական ձայնին մէջ երբ զիս կը կոչէ՝ գոհար արտօսր մը կը թրթռայ միշտ...։

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՔ, ՇԷՔՍԲԻՐ

22 Նոյեմ. — Մօրս մօրաքեռորդին՝ որ Անգլիայէն վերադարձաւ՝ այսօր մեզ եկաւ։ Ութ տարի է՝ հոն էր, Հիւկօի բացատրութեամբ «ազատ Անգլիոյ» մէջ։ Դէմքն՝ որ ճերմակ էր՝ անգլիական դիմաց յատուկ կարմրութիւն մը ստացած է. զոդ՝ Անգլիացի ծնօղացմէ ծնած է։ Ցաւէտ կը սիրէ գրականութիւնն, եւ երկար խօսեցանք գրականութեան վրայ։ Հարցուց ինձ թէ Անգլիացի բանաստեղծներէն ո՞րն աւելի կը սիրէի։ Պատասխանեցի թէ Շէքսպիրի վրայ հիացումս տարապայման, անսահման էր։ Եւ ոչ բանաստեղծ մը, եւ ոչ մտեւնագիր մ՛այնքան բարձրերն ելած է՝ այնքան ալ մարդկային մնալով։ Միայն թէ՝ ինչ որ հակասական սիրէի թուի՝ Շէքսպիր սիրտ չունի, կամ թէ իր դիւցազնից սիրան ունի. ուստի եւ չը զգար մարդ իր՝ Շէքսպիրի՝ սրտին բաբախումներն։ Եւ նոյն իսկ ինձ այնպէս կը թուի թէ գոյութիւն ունեցած չէ այն հեղինակն, որ յինքեան ամփոփած է Հիմալայայի բարձանց բոլոր հրաշափայլ պայծառութիւններն եւ Մալէդրումեան անդնդոց բոլոր մթութիւններն ու արհաւիրքներն։ Երբ Շէքսպիր կար-

դամ, զիս չրջապատող առարկայք եւ անձինք կը կերպարանափոխին, անհամեմատ կերպիւ կը մեծանան կամ կը նեմանան. եւ ապա, բոլոր առարկայք, եւ առարկայից եւ էակաց ամբողջութիւնն ընդհանուր տիեզերքն ալ տակաւ փոքրիկ գանկի մը կը վերածուին, որու դատարկ աչկունք կը խորհին ու կը խօսին անվերջ անիմանալի... — Շէքսպիրէն յետոյ ո՞ր բանաստեղծին աւելի կը համակրիս, Մելանիա. — Շէքսպիրին չեմ համակրիր. Շէքսպիրը կը պաշտեմ, Շէքսպիրէն կը զարհուրիմ, բայց չեմ սիրեր Շէքսպիրը, չեմ ճանչնար Շէքսպիրը. Մարդը չեմ տեսներ այդ հսկայ թատերգակին մէջ, այլ մարդկութիւնը. մինչ Պայրընի մէջ կը տեսնեմ, կը սիրեմ մարդը... — Լօռ Պիւռնը կը սիրե՞ս ուրեմն. — Ա՜հ, սիրելի մօրեղբայրս, մի՛ ծաղրեր Գաղղիացիներն. Ալֆըռէտ տը Միւսէն ալ Գաղղիացի էր. — Օրիորդ Պայրո՞ն ալ կը կարդաս. Պայրընին տուներն իսկ չէ Միւսէ. Գաղղիացիք բանաստեղծ մը միայն ունին, Լամարդին. — Լամարդինի նկատմամբ այդ բացառիկ համակրութիւնդ ուստի՞ է. մի՛ գուցէ իր կնոջմէն ըլլայ, որ բողոքական էր, որ... — ինչո՞ւ կնոջմէն ըլլայ. բոլոր Անգլիոյ մէջ այսօր ընդունուած է թէ Լամարդին ամենամեծ քնարերգակ բանաստեղծ մ'է. Լամարդին մօտաւ եղաւ Անգլիոյ մէջ. — Պայրընին դրեթէ հաւասար կը համակրիմ Շէլլիին ալ. — Շէլլին աւելի իմաստասէր է. առմամբ մը՝ Շէլլին Անգլիոյ մեծագոյն բանաստեղծն է, բոլոր աշխարհի մեծագոյն բանաստեղծն է. եւ քեզ անկեղծօրէն կ'ուրախակցիմ, Մելանիա, որ այդքան բարձր կամ այդքան խոր բանաստեղծ մը կը ճանչես ու կը

գնահատես. — Ռըվիւ գօնդամբօռհնի մէջ ալ նոր գրադատ մը ապագային բանաստեղծը կը նկատէր Շէլլին. — Գաղղիացիի մը գանկին մէջ չը կրնար այդպիսի լուրջ եւ ուղիղ դատաստան մը ծնունդ առնուլ. այդ գրադատն Անգլիացի ըլլալու է. կը յիշես անունը...:

Կատուիկիս վրայ սկսայ խօսիլ Ֆռանսատեայ մօրեղբօրն հետ:

ՏՕԼՄԱ-ՊԱՀՃԷ ԵՒ ԲԵՐԱ

23 Յուն. — Պէշիքթաշ ու Բերա պիտ՝ երթայինք այսօր: Մօրեղբայրն ընկերացաւ մեզ: Երբ Տօլմա-Պահճէն Բերա կ՝ելնէինք, կայսերական պալատին նայեցաւ եւ յուզուեցաւ. ճարտարապետը՝ Նիկողոս Պալեան՝ իր բարեկամն եղած է: Ջանաց սակայն իր յուզումը ծածկել մօրեղբայրն՝ անշուշտ որպէս զի չը վրդովէ մեր ուրախութիւնն: Անյագաբար խօսեցաւ Տօլմա-Պահճէի գեղեցկութեան վրայ, պալատան առջեւի կապոյտ հեղուկ ուղղոյն գեղեցկութեան վրայ ու պալատան ետեւի կանաչ ոսկեգոյն ուղղոյն գեղեցկութեան վրայ: Սալթանաթ-դախուսին վրայ յառեալ մնայուն իր աչքունք: Թուղրան՝ մարմարեայ երկնաբերձ այն գրան բարձունքէն՝ դիցական աչքի նման վեհ արհամարհանք մը կ՝արձակէր գոգցես անցորդաց վրայ: Ի՞նչ է այն իլօք, Թուղրան. աչք է, լո՞ւնչք է. քերովբէ՞ մը կը ներկայէ, քանարի՞կ մը թէ քնա՞ր մը: Զմրխտագոյն գալար յատակի մը վրայ կուռ ոսկի թելեր՝ խանդաղատօրէն իմն չաղապատուած՝ խօսք մը կը կազմեն, եւ նոր իմն էակ կը ձեւացնեն խորհրդաւոր, երկակ

երկրաձիգ ոտիք, երրեակ երկնարձակ թեւօք, եւ միակ մազիւ նուրբ ու նշուլագեղ իրրու ճաճանչ մ՚երկնային։ Ո՞ւր յղացած է այդ թուղթային գաղափարն. ի՞նչ կը նշանակէ այդ բառն։

Եւ ո՞վ, Աստուած իմ, ո՞վ կ՚ուզէ այդ մարմարներն, որոնք այնքան սպիտակ են միշտ, այնքան մաքրափայլ մեղրահանգոյն։ Բնութիւնն արդեօք աներեւոյթ աղախիններ ունի՝ որք ուրբ ալաւոնն ունին խնամելու մարդոց գործերն, երբ մարդիկ իրենց գործոց մէջ սքանչելապէս իրացուցած են բնութեան սքանչելասիրել դեղեցկութիւնները՝ համապիւռ ի տիեզերս եւ աչաց արուեստագիտաց յաւէտ տեսանելի։ Կամ թէ արդեօք ձերմակ ուրմոց վրայ փորուած այն սեւորակ խորշերուն մէջ պահակաւորող աղաւնեաձիք են, որք՝ ցայգուն ծիր կաթինէն իրենց թեւոց վրայ թափօղ մանրամաղ լուսափոշւով կը մաքրեն հողեղէն փոշին Տօլմա-Պահճէի տիեզերասքանչ պալատին։

Տօլմա-Պահճէէն չանդգայս ելանք Բերա, կամ մանաւանդ իջանք Բերա։ Զի Բերա արձակն է, Տօլմա-Պահճէ՝ բանաստեղծութիւնն. Հոս ալ ուղիղ գիծ, հոն ալ. այլ հոս ուղիղ գիծն հառաչանաց ճանապարհն է, հոն՝ յափրանաց ու յօրանջանաց. Հոս թեւոց փոշին կը թափի, հոն՝ դիմաց. Հոս քաղցր անուրջ, հոն դառն պատրանք ։

ԲՈՒՆԳԻԲՕՅԷՆ ՆԱՄԱԿ

24 Յուլի. — Գոտայ Թրոուհի բանաստեղծուհեան հեղինակն։ Աւասիկ իր նամակը, զոր այսօր ստացայ.

Երկ իրիկուան ժեռեզին այսօր ձեռքս առնուվ, զարմա-

նօք հոն տեսայ *Թրոռնի* ոտանաւորս : Հրատարակութեան սահմանեալ չէր այն: Բայց քանի որ հրատարակած էք, գէթ ուղղեիք առաջին տունին առաջին «տուն»ն : Այդ առաջին «տուն»ին բայը ներգործական եր մտքիս մէջ. գրած ատենս եակաևի դարձաւ բայն, եւ մոռցայ կատարել հարկաւոր համաձայնութիւնն: Հէգ *Թրոռնիս* ի լոյս ընծայելով Ձեր գործած անխորհրդապահութեան (ներեցէք բառիս) փոխարէն, միթէ չը պարտէ՞իք յղել ինձ գէթ հատ մը Ձեր անտիպ բանաստեղծութիւններէն: Կրնաք վստահիլ գաղտնապահութեանս վրայ : Ես այժմ արդէն յարաբերութիւն չունիմ խմբագրաց հետ: Առանձնացած եմ հոս , առողջութիւնս դարմանելու համար՝ ըստ բժշկիս. այլ իրօք եկած եմ հոս աշունը վայելելու նամար: Ականջ պիտ՝ իչնեմ Պօլիս. հոս շատ նանգիստ եմ... ոչ բարեկամ ոչ բարեկամուհի: Մե՛ծ յոյս ունիմ որ այս բացարձակ առանձնութիւնը գիս պիտի սպաննէ... :

Եւ յո՛յս ալ ունիմ որ՝ երբ մեռնիմ՝ այս բղթիկս Ձեզ ի Տարաբաղդ
յո՛ւշ պիտ՝ ածէ
Բոինքիքօ, 22 նոյ. 87 ԹԵՒԱՆԻՕՆ

Ի՛նչ ծանր բան է հիւանդ ապրիլ երիտասարդութեան մէջ: Ի՞նչպէս խանդավառի երիտասարդն, աշխարհիս ի՞նչպէս յարի , երբ իր առողջութիւնը կը պահանջէ իր թանկագին ժամերը: Ձեռնարկի մը մէջտեղ տենդը կը հասնի եւ ձեռքը կը կասի... : Առաջին արեան կայլակն՝ որ ճերմակ թաշկինակին գոյն կուտայ եւ դէմքէն գոյնը կ՝առնէ՝ կարմիր վերջակէտ մ՚է պատանւոյն եռանդուն գործունէութեան : Առողջութիւնն առերեւոյթս կը վերադառնայ եւ մարդս կը վերսկսի : Ջո՛ւր է : կարմի՛ր վերջակէտը դրուած է... :

ՀԱՐՍԱՆԻՔ

27 նոյն. — Երմոնիան կ՚ըսէ թէ դիս պիտի մեղադրեն , եթէ հարսնիք չ՚երթամ: Ո՛հ , մարդոց մեղադրանքը , կարեւորութիւն ունի աչքիս: Ես

Ինչ սիխուռներու մէջ կ'ապրիմ։ Բան մ'աչքիս չերեւնար այս աշխարհէն։ Անասելի, անսահմանելի բաներու կարօտն առ յաւէտ գիս յարած է հանդերձեալ կեանքի։ Գիշերն երազոցս մէջ Օտեանին հետ եմ ու Դուրեանին ու Պէշիկթաշլեանին. եւ ցերեկն, եւ յաւիտեան, կ'երազեմ ես Նիրվանան...։

ՄԵԼԱՆԻԱ

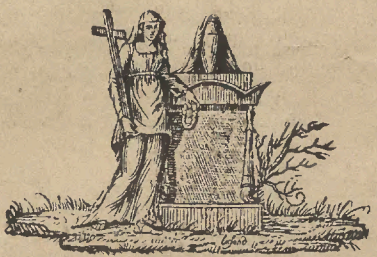

ԳԱԼՈՒՍՏ Յ. ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

Հանդիսիս խմբագիրը դառն կորուստ մ'ըրաւ յանձին իր սիրելի հօրեղբորորդւոյն՝ Գալուստ Տէմիրճիպաշեանի, որ՝ յետ կարճատեւ հիւանդութեան՝ թողուց կեանքն ի հասակի 26 ամաց։ Մեզ անկ չէ դրուատիք հիւսել եղբօր մը վրայ. պիտի շատանանք՝ ի խրախոյս այլոց երիտասարդաց՝ յիշատակելով այն բարի բարի յատկութիւնները զորս հանգուցելոյն զազգին վրայ սրտառուչ բանիւք շարայայտեց կենդանեաց Հայրիկն, որ մեռելոց ու գերեզմանաց Հայրիկն եղա՜։ Հանրածանօթ Ցակոբ Էֆէնտի Մատթէոսեան ալ՝ որ իր գործոց վերատեսչութիւնն յանձնած էր ողբացեալ Գալուստին՝ ի մէջ այլոց կը վկայէ նորա սրամտութեան, գործունէութեան եւ պարկեշտութեան։

Մենք միշտ երանած ենք զանոնք որք կ'երթա՜ն, եւ միշտ կը սպասենք մահուան։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Շնորհակալեաց նուիրական կրկին պարտիք ունինք սո Մեծաշուք Գուիտոն Իշխան Լուսինեան եւ սո Մեծապատիւ Մկրտիչ Էֆենտի Էսաեան: Սո Էսաեան Էֆենտի շնորհակալութիւն կը յայտնենք որքան իր դրամական նուէրին համար՝ թէեւ իւրացուցած չըլլանք գայն, նոյնքան եւ մանաւանդ այն համակրանաց համար զոր սո Ազգանուէր գործչաց ու զրագիտաց նկատմամբ կը տածէ եւ զոր ինձ նկատմամբ յայտնած է, յորժամ դեռ եւս պատիւ ու բաղդ չունէի ճանաչելու այնքան ազնիւ եւ ազգասէր այդ անձն: Սո Լուսինեան Իշխան շնորհակալութիւն կը յայտնեմ որպես առ Իւր Գերաշնորհ Հարազատն, որք նոյնպես ի տղայ տիոց համակրած են ինձ. այս ամ եւս, ի շնորհս Նորին Մեծութեան՝ կարող եղայ կարդալ կարեւոր Հանդէս մը՝ *Տնտեսագիտաց օրագրին* նման:

ԱԶԴ

Շարժումն յետ այսորիկ երկամեայ հանդէս է, եւ ներկայ (վեցերորդ) թուոյս հետ հինգերորդ տարին կը բոլորէ: Ուսանի անունք որք այս տարի վճարած են կամ պիտի վճարեն իրենց բաժանորդագինն, այլ եւս վճարմունք չունին ընել յառաջիկայ տարի: Ներկայ չրջանս՝ 32 երեսէ բաղկացեալ Յաւելուած մը պիտ՝ ունենայ, որ բովանդակութիւնը պիտ՝ ըլլայ Օտեանի եւ Օտեանի վրայ: Սոյն Յաւելուածն ընդ հուպ պիտ՝ երեւի:

Հրատարակուեցաւ ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՅՑԸ *ճոխ պարունակութեամբ:*

Հանրածանօթ ու համակրելի բանաստեղծ Մկրտիչ Էֆէնտի Ամէմեան իլլայ ընծայեց Լոյս եւ Աստուած, ֆերուածք:

Մեծանուն երգիծաբան Յակոբ Էֆէնտի Պարոնեան հրատարակեց Ջաւեշտական Օրագոյցը: